

Araştırma Makalesi / Research Article

**YUNAN İŞGALİ SÜRECİNDE
HELENİK KÜÇÜK ASYA SAVUNMA TEŞKİLATI VE
ULUSLARARASI LOBİ FAALİYETLERİ***

Ahmet ASKER**

Öz

Yunan ordusunun, Anadolu'daki ilerleyişinin durdurulduğu Sakarya Meydan Muharebesi'nden (23 Ağustos - 13 Eylül 1921) Batı Anadolu'yu işgaline tamamen son veren Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi'ne (26 Ağustos - 9 Eylül 1922) kadar geçen yaklaşık bir yıllık süre, Anadolu Rumları açısından kaygı dolu bir bekleme dönemidir. Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921) sonrası Fransız ordusunun, işgal ettiği bölgelerinden çekilmesi, Yunan ordusunun da işgale son vererek Anadolu'yu terk edeceği söylentilerinin yayılmasına sebep olmuş ve bu söylentiler Anadolu Rumları arasında büyük bir endişeye yol açmıştır.

Ekim 1921'de İzmir'de Anadolu Rumlarını temsilen bir araya gelen, İzmir Metropoliti Hrisostomos, Dr. Psaltoff, Sokratis, Solomonidis, İoakimidis, Dulgeridis, Hariatis, Lamburu ve İzmir Yunan idaresi içişleri bölümünden müfettiş Evripeos'un da bulunduğu bir grup insan, *Helenik Küçük Asya Savunması* (Elliniki Mikrasiyatiki Amina- EMA / *Organisation Hellénique Micrasiatique*) adını verdikleri bir örgüt kurmuşlardır. Örgütün amacı, Anadolu'nun geleceği ile ilgili belirsizliğin ve kaygının en yüksek olduğu bu bekleme döneminde, İtilaf devletleri nezdinde lobi faaliyeti yürütmek, Yunan ordusuna işgal ettiği yerlerde yardımcı olmak, yerel Rum halkı örgütleyerek Türk ordusuna karşı bir direniş ve isyan ortaya çıkarmak ve nihayetinde otonom bir Anadolu Rum devleti kurmaktır.

Alman Dışişleri Bakanlığı Politik Arşivi'nden konuya ilişkin tespit edilen Almanca, Fransızca, İngilizce ve Latince belgelere dayanan bu çalışma, Millî Mücadele'nin en kritik döneminde Anadolu Rumlarını temsil iddiasıyla kurulan Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı'nın İtilaf Devletleri ve Hristiyan kamuoyu nezdindeki lobi faaliyetlerini gün yüzüne çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Anadolu Rumları, Büyük Taarruz, Küçük Asya, Millî Mücadele, Organisation Micrasiatique.*

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır.

There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimlerin Fakültesi, Tarih Bölümü, (ahmet_asker@mersin.edu.tr), (Orcid: 0000-0001-8795-5261).

HELLENIC ASIA MINOR DEFENSE ORGANIZATION AND INTERNATIONAL LOBBYING ACTIVITIES IN THE PROCESS OF GREEK OCCUPATION

Abstract

The one-year period between the Battle of Sakarya (23 August – 13 September 1921), when the advance of the Greek army in Anatolia was halted, and the Great Offensive (26 August – 9 September 1922), which completely ended the occupation of Western Anatolia, was a period of anxious waiting for the Anatolian Greeks. The withdrawal of the French army from the occupied territories after the Treaty of Ankara (October 20, 1921) spread rumors that the Greek army would end the occupation and leave Anatolia. These rumors caused great concern among the Anatolian Greeks.

Consequently, a group of people from the Anatolian Greek community came together in Izmir in October 1921. Members of this group included Metropolitan of Smyrna Chrysostomos, Dr. Psaltoff, Sokratis, Solomonidis, Ioakimidis, Dulgeridis, Hariatis, Lambru and Evripeos, an inspector from the department of internal affairs of the Greek administration of Izmir. They founded an organization called *the Hellenic Defense of Asia Minor* (Elliniki Mikrasiatiki Amina (EMA) / Organisation Micrasiatique). During this period of uncertainty and anxiety the aim of the organization was to lobby the Entente Powers, to support the Greek army in the places it occupies, to create a resistance and rebellion against the Turkish army by organizing local Greek people, to establish an autonomous Anatolian Greek state.

This study is based on German, French, English and Latin documents from the German Foreign Office Political Archive. It reveals the lobbying activities of the Hellenic Asia Minor Defense Organization, to change the public opinion of the Entente Powers and the Western Christian.

Keywords: *Anatolian Greeks, Asia Minor, Great Offensive, Turkish National Struggle, Organization Micrasiatique.*

Giriş

Osmanlı Hükümeti I. Dünya Savaşı'nda yenilgiyi kabul ederek, İtilaf Devletleri ile 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamıştır. Bundan sonraki süreçte, taraflar arasında barış antlaşması öncesi yoğun bir diplomasi trafiği başlamıştır. Savaş sonrası siyasi atmosferin uygunluğu sebebiyle, 19. Yüzyıl'ın başlarından itibaren yükselen milliyetçi ideolojinin etkisi altındaki her Yunanlının hayalini kurduğu *Megali İdea*'nın gerçeğe dönüşebileceğine dair güçlü bir kanaat belirmiştir.¹ 1910'da iktidara gelen Venizelos, 1912-1913 Balkan Savaşları sonrası Kuzey Ege kıyılarını ve adaları alarak, Yunanistan'ın topraklarını iki katına çıkarmıştır. Asıl hedefi, İstanbul merkezli Büyük Yunanistan'ı kurabilmektir. Büyük Yunanistan'ı kurduktan sonra, Batı Anadolu ile Orta Anadolu'da yaşayan yerel Hristiyan Rum ve Müslüman Türk halkları için planları dahi hazırdır:

*Barış antlaşmasıyla Türk Hükümeti kendi topraklarında yaşayan ve Helenleşmiş Batı Anadolu'ya göç etmek isteyen Rumların gayrimenkullerini satın almayı yüklenecektir; Batı Anadolu'dan Orta Anadolu'ya geçmek isteyen Türkler için de Yunan hükümeti aynı şey yapacaktır. Böylelikle karşılıklı olarak gönüllü bir göç sistemi kurulacak ve birkaç yıl içinde Türk topraklarında sadece Müslüman ahalinin kalması sağlanabilecektir.*²

Bir yandan görüşmeler tüm hızıyla devam ederken, diğer yandan İngilizlerin teşviki ve desteğini arkasına alan Yunanistan Hükümeti, 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmiştir. Ancak kısa süre sonra İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiserliğinden, Yunan işgalinin milliyetçi hareketi kuvvetlendirdiği yönünde raporlar gelmeye başlamıştır. Raporlarda, şayet Yunan ve İtalyanların işgal kuvvetleri tamamen çekilirse İtilaf güçlerinin karşılaşacağı zorlukların ortadan kalkacağı, barış yanlısı İstanbul Hükümeti'nin itibarının artacağı, böylece Mustafa Kemal liderliğindeki milli direnişin varoluş nedeninin ortadan kalkacağı değerlendirilmelerine yer verilmiştir. Bundan sonraki süreçte İngilizler İstanbul Hükümeti'nin elini güçlendirmek amacıyla, 3 Ağustos'ta Anadolu'da Yunan ordusunun işgal bölgesinin sınırlandırılacağını deklere etmişlerdir. Ancak gelişmeler bu kararın aksi yönde adımlar atmaya gerektirmiştir. Kalıcı bir barış antlaşması imzalanmasının önündeki diğer bir engel ise Ege'de, özellikle İtalya ve Yunanistan arasındaki çıkar çatışmalarıdır. Kendini dışlanmış hisseden İtalya, Mustafa Kemal ile ilişkiye girerek, ekonomik ayrıcalıklar elde etmeye çalışmış ve milli direnişi desteklemiştir. Fransa'nın ve Sovyet Rusya'nın Ankara Hükümeti'ne yanaşmaları, İngiltere ve Yunanistan'ı Anadolu işgalinde

1 Melek Fırat, "Yunanistan'ın Dış Politikası ve Megali İdea", *Türk Dış Politikası*, Cilt I. 1919-1980, Ed. Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 180.

2 Dimitri Kitsikis, *Yunan Propagandası*, Meydan Neşriyat, İstanbul, 1963(?), s.35.

yalnızlığa itmiş ve aksi yönde raporlara rağmen, sertlik politikasına sarılmalarına sebep olmuştur. Bundan sonra, İngiltere'nin desteğini sağlayan Yunan ordusu, 1920 yazında milli direnişi frenlemek ve doğduğu yerde boğmak için Ankara'ya doğru askeri harekate başlayacaktır.³

Yunan ordusunun 15 Mayıs 1919'da İzmir'den başlayarak Batı Anadolu'nun içlerine uzanan işgal hareketi, Büyük Taarruza (26 Ağustos 1922-18 Eylül 1922) kadar devam etmiştir. İkinci İnönü Zaferi (1 Nisan 1921), Yunan ordusunun Batı Anadolu'yu üç yılı aşkın devam eden işgalinde bir dönüm noktası olmuştur. Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal, Batı Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'ya gönderdiği telgraf mesajında, kazanılan zaferin Türk milleti için taşıdığı hayati önemin altını çizmiştir:

Ankara, 1.4.1921

İnönü Muharebe Meydanında Metristepe'de Batı Cephesi Kumandanı ve Erkânıharbiye-i Umumiye Reisi İsmet Paşa'ya

Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makus talihini de yendiniz. İstila altındaki bedbaht topraklarımızla beraber bütün vatan, bugün en ücra köşelerine kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın istila hırsı, azim ve hamiyetinizin yalçın kayalarına başını çarparak hurdahaş oldu. Namınızı tarihin iftihar kitabesine kaydeden ve bütün milleti hakkımızda ebedi minnet ve şükrana sevk eden büyük gaza ve zaferinizi tebrik ederken, üstünde durduğunuz tepenin, size binlerce düşman ölüleriyle dolu bir şeref meydanı seyrettirdiği kadar milletimiz ve kendiniz için yükseliş şaşaasıyla dolu bir geleceğin ufkuna da nazır ve hâkim olduğunuzu söylemek isterim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal⁴

İnönü zaferleri bir yandan Türk Milleti'nde büyük bir sevince ve heyecana sebep olurken, diğer yandan özellikle Fransız kamuoyunu Türklerin lehine olacak şekilde etkilemiş, Fransız hükümeti Ankara ile görüşmenin ve barışmanın yollarını aramaya başlamıştır.⁵ Türklerin lehine dönen havanın farkında olan Yunanlılar, karşı bir atakla durumu lehlerine çevirmeye çalışacaklardır. İnönü Savaşlarından sonraki süreçte Türk Ordusu'nu imha etmek üzere Afyon, Eskişehir, Kütahya gibi stratejik noktaların işgali amacıyla Anadolu'nun içlerine doğru ilerleyişine devam eden Yunan kuvvetleri, Kütahya-Eskişehir muharebelerinde (10 Temmuz- 24 Temmuz 1921) başarı kazanmış ve bu durum karşısında Türk ordusu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmek zorunda kalmıştır. Zira Batı Cephesi'nde ordunun kuşatma tehdidi altına girdiğini gören Mustafa Kemal Paşa, Türk Ordusu'nun kuşatılarak yok edilme tehlikesinin

3 Melek Fırat, "Yunanistan'la İlişkiler: Yunanistan'ın Anadolu'daki Amaçları ve Millî Mücadelenin Doğuşu (1919)", *Türk Dış Politikası*, Cilt I. 1919-1980, Ed. Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 183-184.

4 Gazi Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Kaynak Yayınları, Ankara, 2015, s. 435.

5 Gül Çakır, "Millî Şef Dönemi Ulusal Basınında İnönü Zaferlerinin Yıldönümleri (1938-1950)", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 21, Özel Sayı, 2021, s. 180.

önüne geçmek için orduya çekilme emri vermiştir. TBMM, 3 Ağustos 1921'de İsmet Paşa'yı Genelkurmay Başkanlığı görevinden azlederek, Mustafa Kemal Paşa'yı kanun yapma yetkisi ile beraber başkomutanlığa atamıştır. Mustafa Kemal, meclisin kendisine karşı duyduğu bu güven ve emperyalist istilaya karşı tarihin ona yüklediği bu ağır sorumluluk karşısında, mücadeleyi kazanacağına dair inancını şu cümlelerle ilan eder: *Efendiler, zavallı milletimizi esir etmek isteyen düşmanları mutlaka mağlup edeceğimize dair olan emniyet ve itimadım, bir dakika olsun sarsılmamıştır. Bu dakikada, bu kati inancımı, yüksek heyetinize karşı, bütün millete karşı ve bütün aleme karşı ilan ederim.*⁶

Böylece düzenli ordunun komutasını o zamana kadar batı cephesinin başında olan İsmet Paşa'nın yerine bizzat Mustafa Kemal Paşa üstlenmiştir. Mustafa Kemal Paşa bundan sonra ilk iş olarak, meclisin kendisine verdiği yasama yetkisini kullanarak *Tekalif-i Milliye* emirlerini yayınlamıştır. Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktalarından olan Sakarya Meydan Muharebesi öncesi, ordunun ihtiyacını karşılamak amacıyla yayınladığı *Tekalifi Milliye* emirleri *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinin 7 Ağustos 1921 tarihli nüshasında *Başkumandanımızın Ordu ve Millete Beyannamesi* başlığı altında kamuoyuna duyurulmuştur.⁷ Bu emirler ile beraber Mustafa Kemal Paşa, orduyu kısa sürede savaşa hazırlayacak tedbirleri uygulama imkânı kazanmıştır.⁸

Olağanüstü koşullarda alınan bu tedbirler sonrasında güçlenen Türk ordusu, ilk başarısını Sakarya'da gösterecektir. Yunan ordusunun Ankara'ya doğru ilerleyişini durduran *Sakarya Melhamei Kübrası*'nda Mustafa Kemal Paşa komutasındaki Türk ordusunun zaferi, Yunanistan'da büyük bir siyasi sarsıntıya sebep olmuştur. Lloyd George hükümetinden daha fazla destek sağlamak amacıyla 1922 Şubat ve Mart ayı boyunca Londra'da lobi faaliyeti yürüten Yunan Başbakan Gounaris ve Dışişleri Bakanı Baltacis'in başkanlığındaki Yunan heyeti İngiliz hükümetinden beklediği desteği bulamamıştır. Bunun üzerine İngiliz hükümetini, Anadolu'dan Yunan ordusunu çekmekle tehdit etmiştir. Ancak diplomatik girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanması Başbakan Gounaris'i zor bir duruma düşürmüştü ve Yunan Başbakan 16 Mayıs'ta istifa etmek zorunda kalmıştır.⁹ Bundan sonra süreçte Ankara Hükümeti siyasi havayı kendi lehine çevirmeyi başarmıştır. Doğu'da Ermeniler ile Gümrü Antlaşması imzalamış, Moskova, Fransa ve İtalya ile yakınlaşmanın siyasi meyvelerini vermeye başlamıştır. Sakarya Meydan Muharebesi'nin en önemli sonuçlarından bir diğeri 20 Ekim 1921'de Ankara Hükümeti ile Fransa arasında imzalanan anlaşma olmuştur. Bu anlaşma ile Fransa, Türkiye'ye karşı katı bir politika izleyen İngiltere'den farklı olarak, Ankara Hükümeti ile iş birliği yoluna girmiştir. İtalyanların da Temmuz 1921'de Antalya bölgesinden çekilerek

6 Atatürk, A.g.e., s. 459.

7 *Hâkimiyet-i Milliye*, "Başkumandanımızın Ordu ve Millete Beyannamesi", 7 Ağustos 1921.

8 Atatürk, A.g.e., s. 459-460.

9 Özgür Rençberler, *Küçük Asya Felaketi'nin Yunan Siyasetine Etkisi 1919-1922*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014, s. 46.

Yunanistan'a karşı Türk tarafını destekleyen bir tavır almasıyla beraber, İtilaf Devletleri arasındaki anlaşmazlıklar iyice gün yüzüne çıkmıştır.

Yunan heyetinin Londra'yı ziyaretiyle aynı sıralarda Ankara Hükümeti'nin Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Bey de (Tengirşenk) Londra ve Paris'i ziyaret ederek İtilaf Devletleri ile yeni bir antlaşmanın koşullarını görüşmüştür. İngiltere, Fransa ve İtalya temsilcileri Mart 1922'de Paris'te toplanmış ve Ankara Hükümeti'ne Sevr Antlaşması'nda bazı değişiklikler yapmayı teklif etmişlerse de Ankara Hükümeti ateşkesin ön şartı olarak Yunan ordusunun Anadolu'yu bir an önce tahliye etmesinde ısrarcı olunca bir anlaşma sağlanamamıştır. Bu sırada Büyük Millet Meclisi, Sakarya'da büyük bir zafer kazanan Mustafa Kemal Paşa'nın başkomutanlığını süresiz uzatarak, karşı tarafa bir gözdağı vermiştir. Bundan sonra her iki taraf, bir yandan diplomatik görüşmelere devam ederken, diğer yandan yaklaşan nihai savaşı hazırlıklarını hızlandırmıştır.

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı

Sakarya yenilgisi Yunanistan'da siyasi krizi derinleştirmiş, Anadolu'daki Yunan Orduları Başkomutanı General Anastasios Papulas ise yenilgi sonrası Yunanistan'a dönmüştür. Fransa'nın Ankara Hükümeti ile anlaşmaya vararak askerlerini işgal ettiği yerlerden çekmesinden sonra Yunan ordusunun da Anadolu'yu terk edeceği söylentilerinin yayılması Türk ordusunun ilerleyişinden korkan Anadolu Rumları arasında büyük bir endişenin doğmasına sebep olmuştur. Zaten 1920 seçimlerinden sonra müttefiklerin maddi desteğini kesmiş olması, evlerine bir an önce dönmek arzusu taşıyan askerlerin çok sayıda olduğu işgalci Yunan ordusundaki huzursuzluğun artmasına sebep olmuştur: *Anadolu'daki ordu artık beklemekten sıkılmıştı. Askerler evlerine dönmek istiyorlardı. Soydaşları olmakla birlikte tüm adetleri farklı olan ve kendi davalarını savunmak için savaşmayı dahi göze alamadan sadece para yardımı yapan Anadolu Rumları için savaşmanın anlamını sorgulamaya başlamışlardı.*¹⁰

Bu belirsiz durum karşısında, aralarında İzmir Metropoliti Hrisostomos, Dr. Psaltoff, Sokratis, Solomonidis, İoakimidis, Dulgeridis, Hariatis, Lambrou ve İzmir Yunan İdaresi İçişleri Bölümü'nden müfettiş Evripeos'un bulunduğu Anadolu Rumları ileri gelenlerinden bir grup insan, 1921 Ekim'inde İzmir'de bir araya gelerek *Helenik Küçük Asya Savunması* (Organisation Hellénique Micrasiatique / Elliniki Mikrasiatiki Amina- EMA) adlı bir teşkilat kurmuşlardır. Anadolu Rumları'nın direnişini örgütlemeyi, lobi faaliyeti yürüterek İtilaf Devletleri'nin ve Hristiyan batı kamuoyunun desteğini kazanmayı ve Batı Anadolu'da otonom bir devlet kurmayı amaçlayan söz konusu örgütün faaliyetleri 1922 Şubatından itibaren hız kazanmıştır. Bu süreçte Yunan basınında örgüte ilişkin çıkan haberlerde *Kemalistlerin* faaliyetlerinden duyulan rahatsızlıktan bahsedilmektedir. Ayrıca hükümet bunalımları ve ekonomik

10 Fırat, A.g.m., s. 186.

Paris Barış Konferansı'nda Yunanistan'ın talep ettiği topraklar

krizlerle boğuşan Yunan Hükümeti'nin Anadolu Rumlarının sorunlarına eğilmekte güçlük çektiğinin fark edilmesi, *Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı* önderlerinin bir an önce inisiyatifi ele almak istemelerinde etkili olmuştur. Zira, İstanbul'da *Venizelist Subayların* kurduğu *İstanbul Savunma Örgütü* (Amina Tis Konstantinupoleos) ile paralel hareket eden *Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı*, Yunan ordusunun işgal ettiği Anadolu'dan çekilerek Anadolu Rumlarını kaderlerine terk edeceği kaygısını taşımaktadır. Ayrıca teşkilat önderleri, Anadolu Rumlarının, kendilerini savunma faaliyetlerine hem yerel Rum halkından hem de müttefik devletlerden, Yunan Hükümeti'nin onlara sağlayabileceği siyasi ve ekonomik destekten çok daha fazlasını sağlayabileceğini umut etmişlerdir.¹¹

Teşkilatın faaliyetlerine karşı, Türk Ortodoks Hristiyanların lideri olan ve Mustafa Kemal'in kendisi için *Tek başına bir ordu kadar hizmet etti* dediği, İstiklal Madalyası sahibi Papa Eftim'in milli mücadelenin yanında yer alan mücadelesi bir sonuç verememiştir.¹² Teşkilat İcra Komitesi, yerel Rum halkı örgütleyerek

11 Nilüfer Erdem, "Yunan Kaynaklarına Göre 1922 Yılında Batı Anadolu'da Otonom Devlet Kurmaya Yönelik Faaliyetler", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XIV/29, 2014-Güz, s. 101-106.

12 Papa Eftim'in Milli Mücadeleye katkısı konusunda ayrıntılı bir çalışma için Bkz: Erol Cihangir, *Papa Eftim'in Muhiraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi*, Turan Yayıncılık, İstanbul, 1996.

gönüllü asker ve para toplamaya çalışmış, Hristiyan kamuoyunu harekete geçirmek ve destek sağlamak için uluslararası bir propaganda kampanyası başlatmış, mitingler düzenlemiş, başta İngiltere, Fransa ve Amerika olmak üzere ilgili resmî kurumlarla iletişime geçmek suretiyle Anadolu'daki *Müslüman-Türk* ilerleyişini durdurmak adına bütün imkanlarını seferber etmiştir. İzmir Metropoliti Hrisostomos'un¹³ destek çağrısı, Anadolu Rumlarının içinde buldukları *halet-i ruhiyeyi* yansıtmaması açısından önemlidir: *Özgürlüğümüzü savunmak için kanımızı da, kilisedeki altın ve gümüş neyimiz varsa vermeliyiz. Biz şimdi bunları vermezsek, savaş ganimeti olarak Türklerin ellerine geçeceklerdir.*¹⁴

Teşkilat İcra Komitesi, İzmir Metropoliti Hrisostomos başkanlığında; Efes, Söke, Alaşehir, Aydın, Çeşme ve Ayvalık başpiskoposları ile söz konusu yerlerden seçilmiş üyelerin katılımıyla gizli bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıda alınan birçok kararın yanı sıra, Paris'te düzenlenmesi planlanan bir konferanstan Yunan ordusunun Batı Anadolu'dan çekilmesi kararı çıkması durumunda, genel bir seferberlik başlatılmasına ilişkin görüş birliğine varılmıştır. İcra komitesi, ayrıca Anadolu'daki Rumlarla beraber Yunanistan'ın ulusal çıkarlarını savunmak üzere Paris ve Londra'da lobi faaliyeti yürütmeleri amacıyla temsilciler atamıştır.

Paris temsilcileri: J. Politis (Yunan Krallığı eski dışişleri bakanı), Athos Romanos (Yunan Krallığı eski Paris elçisi) ve Dr. Stelios Seferiadis (Paris'te öğretim üyesi, İzmir doğumlu)

Londra Temsilcileri: G. Stavridis (Yunan Krallığı eski Londra başkonsolosu) ve Elias Eliadis (İzmir doğumlu, Lord Crosfield'in üvey babası).

Anadolu'nun işgalini büyük sevinçle karşılayan Anadolu Rumları İtilaf Devletleri nezdinde yürütülen görüşmeleri kendi beklenti ve çıkarları doğrultusunda etkilemeye çalışmışlardır. Teşkilat İcra Komitesi, 21 Mart 1922'de Fransa, İngiltere ve İtalya Dışişleri Bakanları'na, Amerika'nın Paris Büyükelçisi'ne ve Cenevre'deki Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri'ne konuyla ilgili bir telgraf göndermiştir. Bir gün sonra ise Paris temsilcilerine *Küçük Asya Savunma Teşkilatı*'nın görüşlerini yansıtan bir bildiri metni göndermiştir.¹⁵ Söz konusu bildiri, İzmir'de Fransızca yayınlanan *La Reforme* gazetesinin 23 Mart 1922 tarihli nüshasında *Organisation Micrasiatique* başlığı altında yer almıştır. Bildiride *Tanzimat* (1839) ve *Islahat* (1856) fermanlarına atıf yapılarak azınlık haklarıyla ilgili kazanımlar ile Paris ve Berlin antlaşmalarında karara bağlanan ve hala geçerli olan büyük güçlerin Osmanlı'daki azınlıklara yönelik garantörlükleri hatırlatılmıştır. Büyük güçleri acil destek olmaya çağırarak bildiri metni, Türk ordusunun Anadolu'da kazandığı zafer karşısında panikleyen ayrılıkçı Rumların korku ve endişelerini bütün açıklığıyla yansıtır. Bildiride,

13 İzmirli Aziz Hrisostomos Kalafatis, 1867 Tirilye-1922 İzmir.

14 Aktaran: Erdem, A.g.m., 111-112.

15 E. Doublis, Jr. No 142. A.Ic, in: PAAA, R 78526, Smyrna, den 23 März 1922.

büyük güçlerin Anadolu Rumlarını Türk ordusu karşısında yalnız bırakmaya hakkı olmadığı, Rumların itilaf güçlerine güvendiği ve kazanılmış haklarının ellerinden alınmasına asla müsaade edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Batı Anadolu'nun işgalini bir Yunan özgürlük mücadelesi olarak betimleyen bildiri, özellikle Ankara Antlaşması ile Anadolu'dan askerlerini çekmeyi kabul eden Fransız Hükümeti'ne seslenmektedir:

Ülkeniz her zaman kendisini hür kalmak isteyen milletlerin fikrî ve candan müttefiki ilan etmiştir. Sayın Başkan, gelenekleriniz ve ülkenizin uğrunda savaştığı büyük ilkeler, özgürlüklerimizin en iyi savunucusunu sizde bulacağımıza dair bize güvence veriyor. Adaletinizle donanmış olarak, kararınızı güvenle bekliyoruz.

Helenik Küçük Asya Savunması Yürütme Komitesi. Dr. Psaltoff, Dr. Ténékidés ve Dimas.¹⁶

Alman Hükümeti'ni bölgedeki gelişmeler hakkında bilgilendiren E. Doublis, konuya ilişkin Alman Dışişlerine gönderdiği raporunda, büyük güçlerin himayesinde ve yönlendirmesinde Anadolu'yu işgale kalkışan Yunan ordusunun nasıl kandırıldığını ortaya koyar ve yüksek mali çıkarlarını her şeyin önünde tutan Fransa'nın, 20 Ekim 1921'de Ankara Hükümeti ile yaptığı Ankara Antlaşması sonrası askerlerini Anadolu'dan çekmesinin yarattığı şoku, iyice yalnızlaşan Yunan ordusunun çaresizliğini ve Batı Anadolu'nun içinde bulunduğu kaotik durumu yansıtır. Buna göre, Rum ve Ermenilerin Anadolu'dan tahliyesine ilişkin söylentiler, büyük bir öfke ve hayal kırıklığı yaratmıştır: *Yerel Rum ve Ermeni nüfus, Paris Konferansı'nın Küçük Asya'nın tahliyesine ilişkin kararı nedeniyle haklı bir dargınlık ve hayal kırıklığı yaşadı. Anadolu Hristiyanları, İtilaf devletlerinin kendilerine verdiği özgürlük ve koruma güvencesine safça inandılar. Doublis, İtilaf Güçleri'nin himayesinde Anadolu'nun işgaline teşvik edilen Yunanistan'ın da aynı saflıkla boş vaatlere kandığını belirtir: Artık koruyucularının samimiyetsizliklerinin ve bencilliklerinin kurbanı oldular. Şimdi işgali bu kadar çok kana ve paraya mal olan bölgeleri boşaltmaları gerekiyor. Doublis'in raporunda dikkat çeken diğer bir husus, Ermenilerle beraber Müslüman Çerkezlerin de yerel Rumlarla beraber hareket ettiğidir: Kaos Küçük Asya'nın tamamına yayılıyor. Burada, kapının önünde büyük olaylar oluyor, gönüllüler cepheye gidiyor, Çerkezler ve Ermeniler yerli Rumlarla birlikte çalışıyor ve hararetle silahlanıyorlar.¹⁷*

Bu sırada Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı, Ankara Hükümeti'yle barış görüşmeleri yürütmek üzere bir konferans toplanacağı söylentilerini protesto etmek amacıyla İzmir'de yoğun katılımlı bir miting düzenleme çalışmalarına başlamıştır. Teşkilat Yürütme Komitesi, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı ile Cantenbury başpiskoposuna, desteklerini talep eden

16 "Organisation Micrasiatique. Le mémorire envoyé aux membres de la Conférence Orientale", *La Reforme*, No: 39, İzmir, 23 März 1922.

17 E. Doublis, Anschluss an den Bericht vom 23 v. Mts. Jr. No. 142, in: PAAA, R 78526, Jr. No: 163 A.Ic. Smyrna, den 1 April 1922.

telgraflar göndermiştir. Aynı zamanda *Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı* yürütme komitesi, bir yandan varlıklı Rum ve Ermeni ahaliden para toplamış, diğer yandan var gücüyle yerel halkı Türk ordusunun ilerleyişi karşısında direnişe hazırlamaya çalışmıştır.¹⁸

Bu amaçla, Anadolu'daki Rum halkı Türk ordusunun ilerleyişi karşısında isyana ve direnişe davet eden, *Küçük Asya Halkına Çağrı* başlıklı Fransızca ve Yunanca bildiriler hazırlayarak dağıtmıştır. Bildiriler, Yunan ordularının yenilgisinden dolayı bir umutsuzluğa düşülmemesini, adaletsizlik ve esarete karşı özgürlük ve bağımsızlık için savaşmayı telkin etmektedir. Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı İcra Komitesi üyeleri Dr. Psaltoff ve Dr. Ténékides ve Dimas'ın imzasıyla yayınlanan bildirilerde Anadolu'daki Rumların dini ve millî duygularını harekete geçirmeye çalışan bir retorik kullanılmıştır:

Küçük Asya Halkına Çağrı

Helen Ulusal Savunma üyelerinin Küçük Asya halkına seslenişi:

Helenik Küçük Asya Ulusal Savunması, kaderinizle ilgili en son çıkan içler acısı haberlerin yol açtığı üzüntünüzü ve haklı ıstırapınızı paylaşıyor. Ama Küçük Asya Savunması, aynı zamanda ruhunuzun cesaretini ve her zaman yargulamalarla karşı karşıya kalan, engelleri görmezden gelen ve otuz asırlık yaşamının tüm korkunç felaketleri karşısında sebatla parlayan Helen ırkının azmini çok iyi biliyor.

Küçük Asya Halkı,

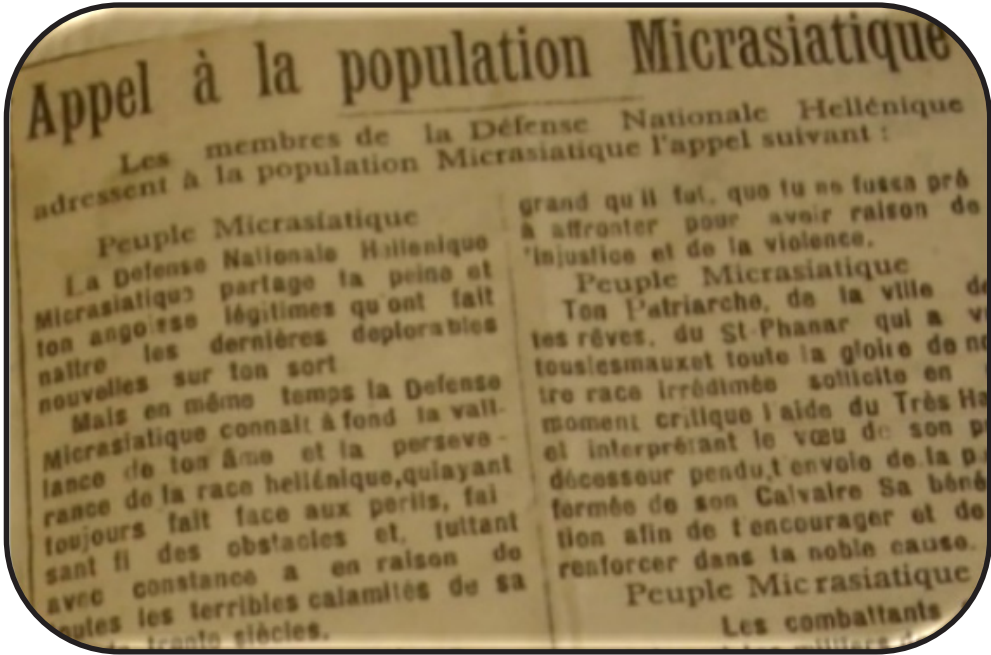
Küçük Asya Savunması, mevcut kritik durum hakkında hiçbir yanılmaya sahip değildir. Özgürlüğünüz tehlikededir. Müttefik büyük güçler sizi, şanlı Yunan ordusunun kardeş kollarıyla ve mağrur evlatlarınızın elleriyle sonsuza kadar kırıldığına inandığınız o iğrenç boyunduruğa yeniden boyun eğdirmeye çalışıyorlar.

Küçük Asya Halkı,

Soğukkanlılığınızı, ırkınızın zaferine ve onun mutlu kaderine olan sarsılmaz inancınızı koruyun. Hiçbir itici ima, tüm maddi ve manevi güçlerini birleştirmesi koşuluyla Helenizm'in bu son fırtınadan galip ve muzaffer çıkacağına dair inancınızı sarsmamalıdır. Tüm veriler, konferansta alınan son kararların bağlayıcı olmadığını göstermektedir. Bunlar, savaşları uzlaştırmaya yönelik tekliflerdir. Ancak devletler, bütün bir ulusun değişmez iradesini göz önünde bulundurmaktan geri duramaz. Dolayısıyla, Helenizmin büyük bir bölümünün ve boyunduruk altında tekrar boyun eğmektense kahramanca savunmada ölmeyi tercih eden Küçük Asya halkının kararını bu nedenden ötürü geçersiz kılamaz.

Küçük Asya Halkı,

18 E. Doublis, Anschluss an den Bericht vom 23 v. Mts. Jr. No. 142, in: PAAA, R 78526, Jr. No: 163 A.Ic. Smyrna, den 1 April 1922.

“Küçük Asya Halkına Çağrı” Başlıklı Bildiri Metni

Kararınız konusunda dünyanın tüm medeni ve bağımsız halklarını sert bir sesle uyarmalısınız. Herkes, adaletsizliğin ve şiddetin üstesinden gelmek için, ne kadar büyük olursa olsun, henüz hiçbir fedakarlığın yapılmadığıyla yüzleşmeye kendini ikna etmelidir.

Küçük Asya Halkı,

İrkımızın tüm kötülüklerini ve tüm görkemini görmüş olan kurtarılmamış rüyalar şehrinin¹⁹ Aziz Fener-Rum Patriği bu kritik anda, Yüceler yücesinden yardım istiyor ve çarmıha gerilmiş selefının arzusu doğrultusunda sizi cesaretlendirmek ve asil davanızı güçlendirmek için size Golgota Tepesinin kutsamasını gönderiyor.

Küçük Asya Halkı

Amerika, Avrupa ve Mısır'daki Helenizm'in bütün temsilcileri; bakışları, özlemleri, umutları ve sevgisi size dönük olarak özgürlükten yana olmak ve kutsal mücadeleyi ilan etmek için Pazar günü Londra'da bir araya gelecektir. Helenizm'in maddi ve manevi kuvveti tükenmezdir. Cesaretiniz olsun. Bu güçler, ulusun özgürlüğünün ve onurunun kesin bir garantörüdür. Yaşasın sarsılmaz özgürlüğünüz.

Helenik Küçük Asya Savunması İcra Komitesi. Dr. Psaltoff, Dr. Ténékides, Dimas²⁰

19 İstanbul.

20 Dr. Psaltoff, Dr. Ténékides, Dimas, “Appel a la population Micrasiatique”, Anlage zum Bericht vom 1.4.1922, No: 163, in: PAAA, R 78526.

Küçük Asya Teşkilatı'nın bir bildiri metni

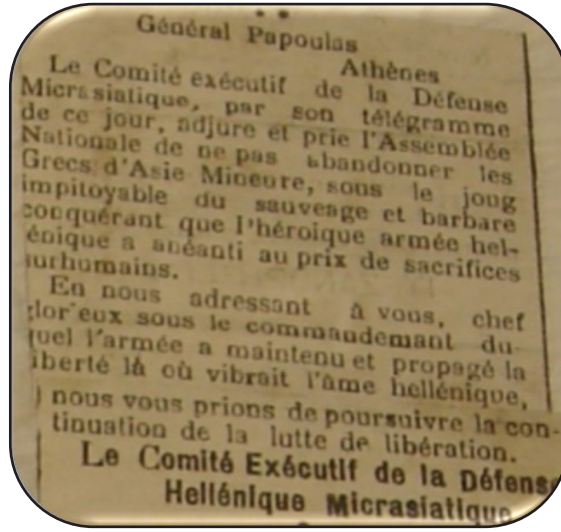
Küçük Asya Savunma Teşkilatı'nın Batı Anadolu'yu ve oradaki Rumları sonuna kadar savunma kararlılığını yansıtan benzer içerikli bildirimler, Yunanistan Hükümeti'ne, Yunan Ulusal Meclisi'ne ve parti liderlerine gönderilmiştir. Batı Anadolu'daki Türk varlığını inkâr eden bildirimlerin tek taraflı ve empatiden yoksun dili teşkilatın siyasi tezleri hakkında fikir vermektedir:

Helenik Küçük Asya, uzun ve acımasız bir kölelikten sonra, rahatlama ve sevinç gözyaşlarıyla, Yunan ordusunun kahramanlığı ve fedakarlığı sayesinde, özgürlüğünün şafağının nihayet doğduğunu gördü. Özgürlüğüne ve yaşamına ilişkin bu kutsal hakka tuhaf bir şekilde karşı çıkan büyük Güçlerin tartışmalarını acı bir duyguyla izliyor. Milletten birliği ve dayanışması adına, Millet Meclisinin yurtseverliğine seslenen Küçük Asya Ulusal Savunması, Helen ailesinin bir parçası olan Asya Rumlarını terk etmeyeceğine yemin eder; ancak vahşi fatihin yeni istilasına karşı mücadeleyi sürdürecektir. Küçük Asya Helenizm'i, bu kutsal ve kritik anda, sağlam ve sarsılmaz bir karar aldığını, uğrunda çok kan dökülen ocağını ve sunaklarını savunmak için ve her türlü fedakarlığa katlanmaya, milli orduyu güçlendirmeye, yüce mücadele için yanında savaşılmaya hazır olduğunu yeniden ilan eder.

Helenik Küçük Asya Teşkilatı Savunma İcra Komitesi

Dr. Psaltoff, Dr. Ténékides, Dimas²¹

21 Dr. Psaltoff, Dr. Ténékides, Dimas, "Organisation Micrasiatique" Anlage zum Bericht vom 1.4.1922, No: 163, in: PAAA, R 78526.

General Papulas'a iletilen mesaj

Ayrıca Küçük Asya Teşkilatı Yürütme Komitesi, Batı Anadolu'yu işgal altında tutan Yunan ordularının başkomutanı General Anastasios Papulas'a Yunan ordusunun geri çekilmemesini ve Anadolu Rumlarını kaderine terk etmeyerek mücadeleye devam etmesini talep eden bir telgraf göndermiştir. Telgrafta, *Vahşi ve barbar fatihin acımasız boyunduruğu altındaki küçük Asya Rumları için destek çağrısı yapılmaktadır: Emrinizdeki ordunun Helen ruhunun titrestiği yerlerde özgürlüğü koruduğu ve yaydığı şanlı lider, size seslenirken kurtuluş mücadelesinin devamını rica ediyoruz.*²²

Bu süre zarfında, Sakarya yenilgisinden sonra Atina'ya dönen General Papulas 5 Nisan'da, beraberinde General Pallis'in de yer aldığı kalabalık bir subay heyetiyle İzmir'e dönmüştür. Papulas, kendisini karşılamak üzere toplanan heyecanlı kalabalığa seslenerek, Yunanistan'ın hiçbir durumda Anadolu Rum Halkı'nı korumaktan vazgeçmeyeceğini ve Yunan taburlarının işgal ettiği yerleri var gücüyle savunmaya devam edeceğini duyurmuştur. Teşkilat komitesi aynı zamanda İzmir'de Yunanca yayınlanan gazetelerin yöneticilerine, Atina gazeteleri editörlerine ve dünya basın birliği editörlerine çağrıda bulunarak, Küçük Asya Savunma Teşkilatı'nın çalışmalarını basın aracılığıyla desteklemelerini istemiştir.²³

22 Le Comité Exécutif de la Défense Hellénique Micrasiatique, "Général Papoulas-Athènes", in: PAAA, R 78526.

23 E. Doublis, Jr. No 173, Anschluss an den Bericht vom 1. D.Mts.-Jr.No 163, in: PAAA, R 78526, Smyrna, den 7 April 1922.

2. Emperyalist Devletlere Yardım Çağrısı

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi, başta Fransa, İngiltere ve Amerika olmak üzere destek alabileceklerini umdukları hükümetlere yardım çağrısında bulunmuşlardır. Bu çerçevede Fransız Başbakan Raymond Poincaré'ye de bir telgraf göndermişlerdir. Telgrafta Batı Anadolu'nun Osmanlı yönetimine verileceğine yönelik Atina basınına yansıyan söylentileri dehşetle okuduklarını, ancak Anadolu'nun kaderi hakkında masa başında alınacak karar ne olursa olsun, Küçük Asya Savunma Teşkilatı olarak direnişe devam edeceklerini belirtmişlerdir.²⁴ Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson'a, bir önceki Başkan Warren G. Harding'e, Amerikan senatosuna ve Amerikan halkına hitaben açık bir mektup yayınlamıştır. Mektupta komite üyelerinin dini duyguları harekete geçiren destek çağrısını yinelediği görülmektedir:

Anadolu Rum halkını temsil eden Küçük Asya Savunma Teşkilatı, adalet ve halkların kardeşliği adına aşağıdaki metinde yer alan protestosunu ve itirazını özgür Amerika'ya duyurur.

Büyük bir ulusal adaletsizliğin hazırlığı yapılıyor ve üzerimize ağır bir felaket çöküyor. Paris'te toplanan Müttefik Bakanlar Konseyi, İyonya, Lidya, Bitinya, Aiolis ile mahşerin yedi kilisesinin bulunduğu antik çağlardan bu yana bizim olan Küçük Asya topraklarımızın, barbarların boyunduruğu altına girmesini planlamaktadır. Küçük Asya Türk fethinin karanlık günlerinde dahi ırk, dil, gönül ve ulusal bilinç bakımından tamamen Helenik olmaktan asla vazgeçmedi. Üç yıl önce itilaf devletlerinin rızasıyla Yunan ordusu ve bu orduya katılan yerli Helen halkının yardımlarıyla kurtarılan bu topraklardan, acımasız bir sonuç olarak yeniden kölelik talep ediliyor. Ve aynı zamanda bugün talep edilen bu ordunun geri çekilmesidir ki, bu da bir milyondan fazla Hristiyan'ın, itilaf devletlerinin bizatihi kendilerinin bir insanlık belası olarak tanımladığı ve uzun zaman önce Helenik Asya'dan atıldığından dolayı şimdi daha da zalim ve nefret dolu hale gelen fatihe, savunmasız bir şekilde teslim edilmesine eş değerdir. Böyle bir şeyin olabileceğine inanmaktan nefret ediyoruz. Ama bu geri çekilme projesi tasarlandığından beri, onu medeniyete ve insanlığa bir saldırı olarak kınama hakkımız ve görevimiz var.

Hristiyan Avrupa hükümetleri tarafından artık terk edilmiş olduğu anlaşılan, ölümsüz Bağımsızlık Bildirgesi'nin başına, bir hükümetin ancak yönetilenlerin rızasını aldığı sürece meşru olduğunu ve ilk görevinin halklarının yaşamını, özgürlüğünü ve mutluluğunu sağlamak olduğunu yazan özgür Amerika'ya sesleniyoruz:

Sadece bu politik ideali savunmak için savaşa giren Amerika'ya... Hristiyanların Türk boyunduruğundan kurtarılması da Amerikan'ın savaşa girme hedeflerini oluşturan Başkan Wilson'un formüllerinden biridir. Tam da bu anda, köleleştirilmiş halklarımız umutla sıçradı ve doğmakta olan özgürlüklerinin şafağını gördü. Asil ve özgür Amerika

24 "Son Excellence Président Poincaré-Paris", in: PAAA, R 78526.

çağrımıza sağır kalmayacak. Amerika'ya, son zamanlarda şövalyece mücadelesiyle simgeleşen, özgürlüğünün ve mutluluğunun kurtarılmasını bekleyen Washington'daki meçhul asker anıtının başına çağırıyoruz.

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi²⁵

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi'nce kaleme alınan yardım çağrılarının gönderildiği diğer adresler ise Fransız, İngiliz, Sırp, Romanya ve Belçika hükümetleri olmuştur:

Temsilciler Meclisi Başkanına. Senato Başkanına, Paris.

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı, Küçük Asya Helenizm'i adına onu Türk tiranına karşı savunmasız bırakan barış önerilerini protesto eder. Özellikle maruz kaldığı boyunduruk, diğer özgürleşmiş Avrupa uluslarından çok daha acımasız olduğu için özgürlük hakkına sahip olan Küçük Asya Helenizm'i, Müttefiklerin onayı ile Yunan ordusu tarafından özgürlüğüne kavuşturulmuştu. Parlamentonuz, hâlâ dünyaya adalet ve köleleştirilmiş halklara özgürlük vaat eden büyük Fransızların ateşli sözleriyle yankılanıyor.

Bu kadar vaat boşuna verilmiş, bu kadar kan boşuna dökülmüş olamaz.

Her zaman düzen ve ilerleme unsuru olan ve bir Fransız değişinde ifade edildiği gibi, Doğu'nun Kayıpları arasında en kalabalık etnik unsur olarak gelişmiş bir medeniyetin bekçisi olagelen Küçük Asya Helenizm'i, Kutsal İttifak²⁶ zamanlarını hatırlatacak şekilde bir anakronizm oluşturan önerilere isyan ediyor. Fransız halkı, tüm dünyanın en değerli ahlaki mirası olan geleneklerinden vazgeçmeyecektir.

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi

Ekselansları Bay Lloyd George, Büyük Britanya Başbakanı, Londra.

İngiliz politikasının kararlılıkla izlediği, bir kez özgür bırakılan bir halkın yeniden köleleştirilmesine asla izin vermeme ilkesi adına, asalet ve elçisi olmaktan asla vazgeçmediğiniz için eşitlik adına, Müttefiklere karşı masum ve özgür kalmak uğruna kanını dökmeye hazır olan Küçük Asya Helenizm'ini korumanız için size yalvarıyoruz. Asil İngiliz ulusuna ve onun dâhi ve hümanist liderine inanıyoruz.

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi²⁷

25 Le Comité de Défense Hellénique Micrasiatique, "Appel au peuple Américain", zum Bericht vom 7 April 1922 Jr. No 173, in: PAAA, R 78526.

26 Waterloo'da Napolyon Bonapart'a karşı kazanılan zaferden sonra, 26 Eylül 1815'te Rusya, Avusturya ve Prusya tarafından oluşturulan ittifaka gönderme yapılmaktadır.

27 Le Comité de la Défense Hellénique Micrasiatique, Anlage zum Bericht vom 13 April 1922, Jr. No 178, in: PAAA, R 78526.

William A. Lloyd'un mektubu

Bu süreçte Amerikan ve Avustralya basını temsil eden İstanbul'da bulunan ve gelişmeleri yakından takip eden savaş muhabiri William A. Lloyd'un, Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi üyelerine, cesur ve kararlı olmaları ve bütün zorluklara rağmen Türklere karşı yürüttükleri mücadeleden asla vazgeçmemeleri tavsiyesiyle bir mektup göndermesi, onun -gazeteci görüntüsünde üstlendiği misyonu ortaya koyan çarpıcı bir örnektir. Aynı zamanda mektubun içeriği Küçük Asya Savunma Teşkilatı ile destekçilerinin içinde buldukları karamsar tabloyu gözler önüne sermektedir. Gazeteci Lloyd, müttefik hükümetlerin türlü entrikalarla Türklere anlaşmaya çalışmasını Hristiyanlığa ve uygarlığa yönelik büyük bir ihanet olarak değerlendirmekte, kökleri Yunan kültürüne dayanan halkı Hristiyan olan müttefik devletlerin böyle bir gelişmeyi asla kabul etmeyeceğine inandığını belirterek komite üyelerine cesaret vermeye çalışmıştır. Ayrıca Yunanistan'da Anadolu'nun işgali konusunda yaşanan fikir ayrılıklarının, Küçük Asya'nın Hristiyan halkı arasındaki birliği bozmasına neden olmaması gerektiğini vurgulamıştır.²⁸

28 W. A. Lloyd, Anlage zum Bericht vom 13 April 1922, Jr. No 178, in: PAAA, R 78526, Constantinople, 4 April 1922.

3. Papa'ya Çağrı

Batı'da Hristiyan kamuoyunu harekete geçirmek isteyen komite üyeleri, Anglikan Kilisesi Başkanı ile Cambridge Başpiskoposu'na mektup göndererek destek talep etmişlerdir.²⁹ Çağrılarının bir diğer adresi de Roma Katolik Kilisesi olmuştur. Anadolu Hristiyanları, yaklaşmakta olan sonu gördüklerinden, Türk ordusunun Büyük Taarruz öncesinde destek alabileceklerini umdukları her yere başvurmuşlardır. Destek arayışında olan bir diğer grup, Katolik Rumlardır ve *Helenik Küçük Asya Katolikleri* imzasıyla Roma Kilisesi'nin başında bulunan Papa XI. Pius'a mektup yazarak ondan yardım talep etmişlerdir:

En kutsal babamız Papa XI. Pius'a,

Hristiyan vicdanını sarsması gereken bir kararın ıstırap verici beklentisi içindeki Küçük Asya Helenik Katolikler Birliği üyeleri, gözleri Yüce Papa'nın tahtına dikili olarak alçakgönüllülikle secdeye kapanıyorlar ve bakışları gezginlerin ortak babasına çevrilerek mütevazı ve iman dolu dualarını Kutsal Papa Hazretleri'nin ayaklarının dibine koymaya cüret ediyorlar.

En Kutsal Babamız,

Bizler kendimizi, sadece bir asırdır bağımsız bir Yunanistan'ın barışçıl özgürlüğü içinde yaşayanların değil, aynı zamanda ve her şeyden önce Küçük Asya'da yabacı boyunduruğu altında sonsuz bir tiksinti duyan ve en şiddetli sınavlardan geçen Hristiyanların duyularının tercümanı olarak görüyoruz.

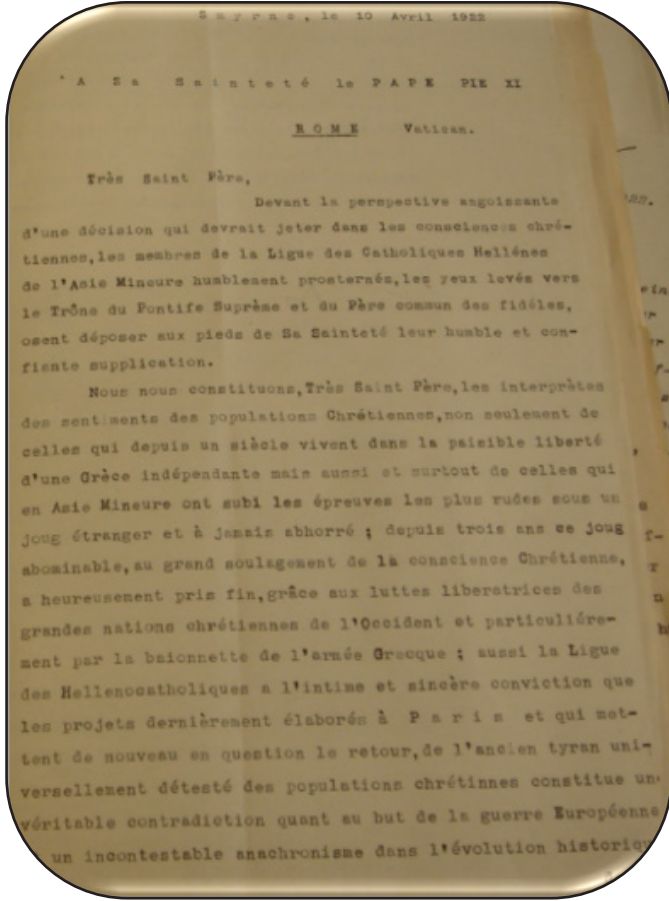
Neyse ki üç yıldan beri, Hristiyan vicdanını büyük ölçüde rahatlatan Batı'nın büyük Hristiyan uluslarının özgürleştirici mücadeleleri ve özellikle Yunan ordusunun süngüsü sayesinde bu iğrenç boyunduruk sona erdi.

Ancak Helen Katolikler Birliği, amacı Hristiyan halkların evrensel nefretini kazanan eski tiranla mücadele olan Avrupa'nın savaş amacına tam anlamıyla zıt ve uygarlığın tarihsel evrimiyle çelişkili olacak şekilde, Paris'te son zamanlarda geliştirilen ve geriye dönüşü yeniden sorgulayan projelerin olduğuna dair içten ve samimi bir kanaate sahiptir.

Bir yanda, uzun bir özgürlük ve baba şefkati döneminden emin olduğumuz Yunan Hükümeti, diğer yanda tanık olduğumuz üzere Hristiyan bir isme sahip olan her şeye yönelen barbarlıkla karşı karşıya kalan bizler, büyük ulusların yasal vicdanına başvurmak ve gözlerimizi Katolik dünyasının babası, Hristiyan vicdanlarının kollayıcısı ve koruyucusu olan kutsal babamıza yöneltmeye mecburuz.

Bu ülkenin Hristiyan halkının şerefine, vicdanının ve yaşamının Yunanistan'ın ve onun şanlı ordusunun garantörlüğünde korunmasını sağlamanız için, hükümetler ve halklar tarafından evrensel olarak tanınan etkinizi bir kez daha kullanacak kadar iyi olmanız için yaşlı gözlerimizle size yalvarıyoruz.

²⁹ "ECOS- Organisation Micrasiatique", Anlage zum Bericht vom 1.4.1922, Jr.No 163, in: PAAA, R 78526.

Helen Katolik Birliği Komitesinin Papa XI. Pius'a Mektubu

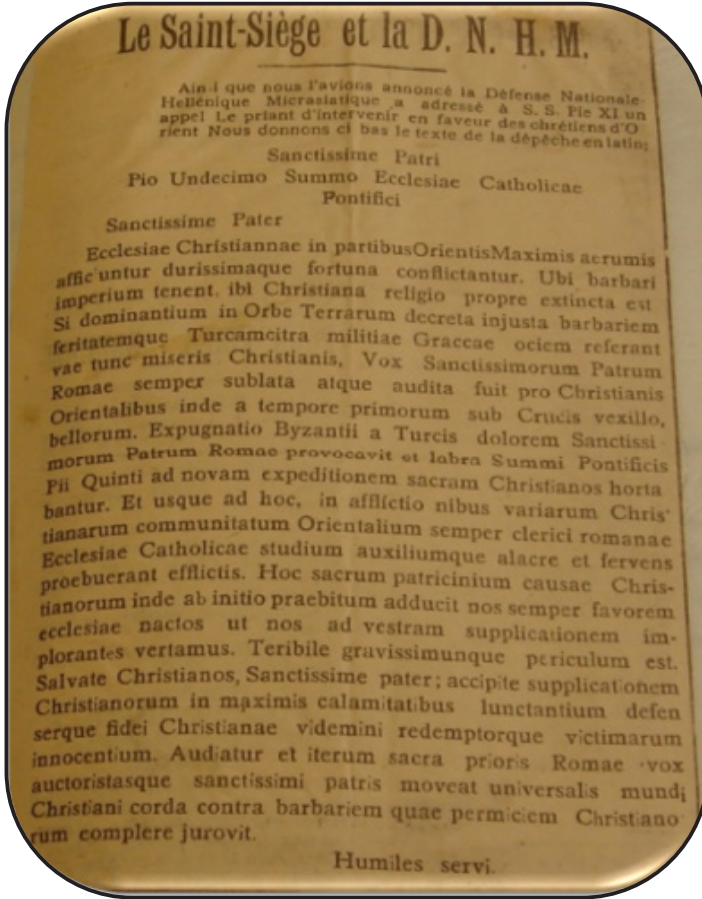
Kutsal Babamız, biz Küçük Asya'nın Katolikleri size yalvarıyoruz, yakında yeniden adaletsizliğin ağırlığı altında inleyecek olan Hıristiyanların dualarına kayıtsız kalmamanızı rica ediyoruz.

Baba şefkatiniz, batılı imanlı kardeşlerimizin ruhlarını, kazanılmış ve halihazırda tehlikeye atılmış özgürlüğümüz lehine her zaman ikna edici rolüyle sarssın ve Helenik doğruluğun ülkemiz üzerinde güçlenmesine katkıda bulunsun.

Kutsal Hazretleri'nin ayaklarına kapanmış olarak, O'nun çok itaatkâr çocukları ve alçakgönüllü hizmetkarları hakkında seve seve bilgi paylaşıyoruz...

Helen Katolik Birliği Komitesi: Başkan Alfred Vitalis, Rodolphe Filippucci, Laurent Barozzi, Joseph Xénopoulo, Gabriel Arcas, Jean Jamafta, Antoine Savopoulo.³⁰

30 Le Comité de la Ligue des Hellenocatholiques, "A sa Sainteté le P A P E P I E X I, Rome-Vatican", Anlage zum Bericht vom 13.4.22, Jr. No178, in: PAAA, R 78526, Smyrna, le 10 Avril 1922.

Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı'nın Papa XI. Pius'a Mektubu

Küçük Asya Savunma Teşkilat Komitesi de Katolik Rumların mektubuna benzer bir mektubu Papa XI. Pius'a, göndererek ondan yardım talep etmiş ve adeta yeni bir haçlı seferi başlatması için çağrıda bulunmuştur:

En Kutsal Babamız,

Doğu bölgelerindeki Hıristiyan kiliseleri çok büyük acılar çekmiş ve büyük zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Barbarların hâkim olduğu yerlerde Hıristiyan dini neredeyse tükenmiştir. Eğer dünya yöneticilerinin haksız kararları, Türklerin barbarlığını ve gaddarlığını Rumlara geri getiriyorsa, vay zavallı Hıristiyanlara!

Doğu Hıristiyanları için, haç sancağı altında yürütülen ilk savaşlardan beri Roma'daki en kutsal Papaların sesi her zaman yükselmiş ve duyulmuştur. Bizans'ın Türkler tarafından ele geçirilmesi, Roma'nın atalarının en kutsal ahlâkının ıstırabına yol açmış ve Hıristiyanlar, yeni bir sefer için kutsal bir teşvik olarak Papa'ya baskı yapmıştır. Şu ana kadar dahi, Roma Katolik Kilisesi'nin din adamları, Mesih Kilisesi'nin acı

çeken Doğu topluluklarının esenliği için her zaman coşku ve şevkle yardım etmişlerdir. Başlangıçtan beri Hristiyan davası için bize sunulan bu kutsal himaye, bizi her zaman Kilise'nin teveccühünü ve yalvarışlarımızla lütufkar dualarını kazanmaya yöneltmiştir. Bu korkunç ve en ciddi tehlikedir.

En kutsal Baba; Hristiyanları kurtarınız. Hristiyanların karşı karşıya kaldığı en büyük felaketlerinde Hristiyan inancının hizmetkarının ve masum kurbanların kurtarıcısı olarak onları savunmak üzere mücadele edenlerin yakarışlarını duyunuz. Dünya Hristiyanlarının kalplerini harekete geçirmesi umuduyla eski Roma'nın kutsal sesi ve en kutsal Baba'nın otoritesinin, Hristiyanların yok edilmesi işini tamamlamaya yeminli barbarlığa karşı harekete geçtiği yeniden duyulsun. Alçakgönüllü hizmetkarlar³¹

Ancak bütün bu telgraflar, bildiriler, mektuplar ve açıklamalar Anadolu'yu işgal altında tutan Yunan ordusuna bir fayda ve başarı sağlayamamıştır. Zira tarih, bir kez daha savaş meydanlarında yazılacaktır.

4. Nihai Savaşa Hazırlık

Maliyesi zor durumda olan Yunan Hükümeti, Anadolu'da işgalci ordusunu finanse etmekte oldukça zorlandığından, birçok kez İngiliz hükümetinden destek talep etmiştir. Büyük mali bunalımın yaşandığı Yunanistan'da, 1922 Nisan başında, yardım kampanyası düzenlenmiş ve halktan toplanan para ile Batı Anadolu işgalinde görevli Yunan askerlerine moral vermek amacıyla Paskalya hediyeleri gönderilmiştir. Toplanan paraların bir kısmıyla alınan hediyeler Atina ve Pire'den İzmir'e hareket eden mühimmat yüklü gemiler vasıtasıyla işgal bölgelerindeki askerlere gönderilmiştir.³² Batı Anadolu'yu işgal eden Yunan ordusunu desteklemek amacıyla başlatılan bağış kampanyası kısa sürede yankı bulmuş, çağrıya kulak veren Yunan kadın dernekleri, ellerindeki değerli takıları Yunan Ulusal Bankası'nda toplanan fona bağışlamışlardır. Mısır, Habeşistan ve Amerika gibi dünyanın çeşitli ülkelerinde bulunan Yunanlılar da bu destek çağrısına uyarak önemli miktarlarda bağış yapmışlardır. Kendileri açısından yaklaşmakta olan tehlikenin farkında olan Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı, mali kaynak yaratmak için Anadolu kiliselerindeki şamdanları, sunak kadehlerini ve kutsal ikonalar gibi değerli eşyaları satmaya karar vermiştir. Ayrıca Ermeni General Torkhom yanındaki birkaç Ermeni subayla beraber Batı Anadolu cephesinde, Yunan ordusunda görev almak arzusuyla General Papulas'a başvurmuştur.³³

31 "Le Saint-Siège et la D.N.H.M. Sanctissime Patri. Pio Undecimo Summo Ecclesiae Catholicae Pontifici", Anlage zu Bericht vom 8. Juni 1922, J.No: 293. In: PAAA, R 78526.

32 E. Doublis, Jr. No 173, Anschluss an den Bericht vom 1. D.Mts.-Jr.No 163, in: PAAA, R 78526, Smyrna, den 7 April 1922.

33 E. Doublis, Jr. No 178.A.Ic. im Anschluss an den Bericht vom 7. d.Mts.-Jr.No 173, in: PAAA, R 78526, Smyrna, den 13 April 1922. Taşnakçı Ermeniler'in Milli Mücadele boyunca işgalci güçlerle iş birliği içinde olduklarına dair ayrıntılı bir çalışma için bkz. Güzin Çaykiran, "Milli Mücadeleye karşı Rum-Ermeni Ortak Hareketi ve Yunanistan'a Destek Faaliyetleri (1918-1922)", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 32, 2020, ss. 95-120.

Diğer yandan Anadolu Rum kadınlarının, Küçük Asya'nın savunmasına yardımcı olmak amacıyla kurmuş oldukları *Anadolulu Rum Kadınlar Savunma Örgütü* de (Amina Ellinidon Mikrasias -AEM) işgalci Yunan ordusuna her türlü desteği vermek için yoğun bir çaba içerisine girmiştir:

*Sevgili ülkemizin üzerinde kara bulutların sürekli çoğaldığı ve Anadolulu [Rum] kadınların gelen tehlikeyle mücadelesi için hızlı bir şekilde savunma önlemleri almaları gerektiği sizin cemiyetinizin de gözünden kaçmamıştır. Erkekler şimdiden harekete geçmişlerdir. ... Babalarımız, eşlerimiz ve erkek kardeşlerimizle yan yana durmamız ve cinsiyetimizin ruhsal ve fiziksel özelliklerine göre hepimiz için mücadele etmemiz doğaldır. Kurulmuş olan AEM'in amacı budur...*³⁴

Nitekim Rum Kadınlar, daha sonra büyük çoğunluğu AEM şubesine dönüşecek olan birçok kadın birlikleri vasıtasıyla halktan para toplayarak Yunan ordusuna destek olmuşlardır.³⁵ Rum Kadınlar Savunma Örgütü -AEM, Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı'na destek arayışlarını sürdürmüştür. 30 Nisan'da *Patris*'te yayınlanan bir bildiri bu desteği gözler önüne sermiştir:

Anadolulular!

*Geç kalmayın! Bugünün geçmesine izin vermeyin. EMA'nın paraya ihtiyacı vardır. Bunu verin ve yiğit olun. Zaman değerlidir. Özgürlüğümüzün garantiye alınmasının son leptamıza kadar ihtiyacı vardır. Bunu EMA heyetinin istemesini beklemeyelim. Mücadelemizin pek çok milyonlara ihtiyacı var ve bunu bir an önce verelim. Bugün. Yarın değil. Kadınlarımız, sizi sorumluluğa yönlendirmektedirler. Her şeyden fedakârlık yapmaya hazırdırlar. Anadolu'nun özgürlüğü için. Bizi küçük ümitlerin sürüklemesine izin vermeyelim. Büyük fedakârlıklar yapmak zorundayız. Bizim tek sorumluluğumuz budur. Bu sorumluluğu yerine getirerek, sahip olduğumuz özgürlüğe layık olup olmadığımızı göstereceğiz.*³⁶

Teşkilat Komitesi, Batı Anadolu'da Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanacak olan Büyük Taarruz öncesinde, son bir umut olarak Amerika ve Avrupa'ya, teşkilatın görüşlerini yansıtmak ve Wilson ilkelerinde öngörüldüğü üzere Anadolu Rumlarının kendi kaderlerini belirleme hakkını elde etmesini sağlamak üzere etkin bir propaganda faaliyeti yürütmeleri için heyetler göndermeye karar vermişlerdir.³⁷ Ancak bütün bu hazırlıkların beyhude bir çaba olduğu 26 Ağustos'ta başlayan Büyük Taarruz sonrasında anlaşılacaktır. Zira 26 Ağustos sabahı, *İlk Hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!* emri ile harekete geçen Türk ordusu hızla ilerleyerek, sadece dört günlük bir sürede Yunan ordusunu dağılma eşiğine getirmiştir. 2 Eylül'e gelindiğinde I. Kolordu Komutanı Trikupis ile II. Kolordu Komutanı Digenis esir edilmiş, böylece dağılan bu kolordulardan

34 Nilüfer Erdem, "Anadolulu Rum Kadınlar Savunma Örgütü ve Faaliyetleri", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, Aralık 2020, s. 339.

35 Erdem, *A.g.m.*, s. 342-344.

36 Aktaran, Erdem, *A.g.m.*, s. 345.

37 J. Nr. 293.A Ic. Anschluss an den Bericht vom 1. v.Mts-Jr.No: 211. In: PAAA, R 78526, Smyrna, den 8 Juni 1922.

artakalan tümenler de geri çekilmeye başlamışlardır. Mustafa Kemal Paşa'nın planladığı gibi topyekûn bir taarruzla Yunan ordusu kısa sürede dağılmış ve düzensiz olarak Batı'ya denize doğru çekilmeye başlamıştır.³⁸

Sonuç

Yunan ordusunun Anadolu'daki ilerleyişi, Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanan Sakarya Meydan Muharebesi ile durdurulduktan sonra Anadolu'daki işgalinden vaz geçen Fransa, Ankara Hükümeti ile imzaladığı Ankara Antlaşması sonrasında askerlerini Anadolu'dan çekmiştir. Bundan sonraki süreçte, İngiltere'nin Anadolu'daki askeri gücü konumunda olan Yunan ordusunun da işgal ettiği bölgelerden çekilerek Anadolu Rumlarını kendi kaderine terk edeceği söylentileri yayılmıştır. Bu söylentiler Türklere karşı büyük bir korku ve nefret beslediği anlaşılan bazı Rumlar arasında büyük bir panik havasının doğmasına yol açmıştır. Söz konusu süreçte, 1922 baharında İngiltere ve Fransa'da düzenlenen toplantılarda İtilaf güçleri Sevri'nin revizyonunu gündeme getirerek Ankara Hükümeti ile anlaşmanın yollarını aramışlardır.

Batılı güçlerin son gelişmeler karşısında, Ankara Hükümeti ile anlaşma eğiliminde olmaları ve Yunan ordusunun Anadolu'yu terk edeceği söylentileri karşısında seslerini Batı kamuoyuna duyurmak için bir şeyler yapma ihtiyacı hisseden, aralarında İzmir Metropolitisi Hrisostomos, Dr. Psaltoff, Sokratis, Solomonidis, İoakimidis, Dulgeridis, Hariatis, Lamburu ve İzmir Yunan İdaresi İçişleri Bölümü'nden müfettiş Evripeos'un olduğu, Anadolu Rumları ileri gelenleri, Ekim 1921'de İzmir'de bir araya gelerek *Helenik Küçük Asya Savunması* (Organisation Hellénique Micrasiatique) adlı bir teşkilat kurmuşlardır. Teşkilatın icra komitesi, Fransa, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ile Sırp, Romanya ve Belçika hükümetlerine yönelik destek çağrısında bulunmuşlar, Londra ve Paris'e heyetler göndererek lobi faaliyeti yürütmüşlerdir. Ayrıca Fransa Başbakanı Raymond Poincaré Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson ve bir önceki Başkan Warren G. Harding ile Amerikan Senatosu ve Amerikan halkına açık mektuplar yayınlarak karşılaştıkları vahim durumdan kurtulmak için yardım istemişlerdir.

Tarihi olaylardan ve Helen kültüründen bolca atıf yapılan, duygu düzeyi yüksek metinlerin özenle hazırlandığı anlaşılmaktadır. Teşkilat icra komitesince hazırlanıp dağıtılan metinlerin yöneldiği diğer bir önemli adres daha vardır. Helenik Küçük Asya Savunma Teşkilatı Komitesi, Hristiyan kamuoyu ve batılı hükümetler üzerinde güçlü bir nüfuzla sahip olduğunu düşündükleri İngiliz Anglikan Kilisesi ile Cambridge Başpiskoposluğu ve Roma Katolik Kilisesi'nden destek talep etmişlerdir. Papayı ve diğer Kilise önderlerini, büyük

38 Rençberler, A.g.t., s. 48-49.

tehlike altında olduklarına inandırmaya çalıştıkları Anadolu Hristiyanlarını koruma ve destekleme çağırısında bulunmuşlar, onlardan siyasi otoriteler ve karar vericiler üzerinde siyasi nüfuzlarını kullanmalarını istemişlerdir. Burada dikkat çeken diğer bir husus Ortodoks mezhepteki Anadolu Rumlarının yanı sıra Katolik Rumların da mezhepsel yakınlıklarını kullanarak Papa XI. Pius'a hitaben mektup kaleme almaları olmuştur. Bu girişimleriyle İngiliz, Fransız ve Amerikan hükümetlerinin Ankara Hükümeti üzerinde ciddi bir siyasi baskı oluşturmasını sağlamaya çalışmışlar, böylece başarılı görüşme trafiği yürüten Ankara Hükümeti temsilcilerinin Londra ve Paris'teki görüşmelerden olumlu siyasi sonuçlar almalarını engellemeyi hedeflemişlerdir. Yayınladıkları bildirilerin içeriğinde, Hristiyanlık dayanışmasını da ön plana çıkarmaya ve böylelikle Hristiyan Batı'nın desteğini sağlamaya çalışmışlar ise de bu girişimlerine hiçbir karşılık bulamamışlardır.

Batı Anadolu'da Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanacak olan Büyük Taarruz öncesinde, teşkilatın görüşlerini yansıtmak ve Küçük Asya Rumlarına, Wilson ilkelerinin öngördüğü şekliyle, kendi kaderlerini tayin etme hakkı tanınmasını sağlamak üzere etkin bir propaganda faaliyeti yürütmeleri için son bir umut olarak Londra ve Paris'e gönderdikleri heyetlerin de elleri boş dönmüştür. Fransızların askerlerini çekerek, işgale son verdikleri 1922 Ocak ayından itibaren birçok bildiri yayınlamaktan başka, kayda değer bir etkinlik gösteremedikleri anlaşılmaktadır. Helenik Küçük Asya Savma Teşkilatı'nın *Millî Mücadele* dönemindeki bütün çabalarının ve girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasının diğer bir sebebi, dini ve siyasi yakınlık duydukları Batı dünyasına yönelik çağrılarının cevapsız kalmış olmasıdır. Yunanistan'ın *Küçük Asya Felaketi* olarak adlandırdığı Kurtuluş Savaşı, Türk ordusunun mutlak zaferi ile sonuçlanmıştır. Anadolu'nun işgaline son veren Büyük Taarruz sonrasında imzalanan Lozan Antlaşması'nın mübadeleyi ön gören ek sözleşmesi uyarınca, Hristiyan Anadolu Rumları, Anadolu'da Müslüman ve Hristiyanların beraber yaşamasının imkanı kalmadığı düşüncesinden hareketle, İstanbul'dakiler hariç olmak üzere, Anadolu topraklarını terk etmek zorunda bırakılarak Yunanistan'a gönderilmişlerdir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Kaynakları

Politisches Archiv des Auswärtigen Amts R 75526 (PAAA / Alman Dışışleri Bakanlığı Politik Arşivi, Berlin)

Almanca Belgeler

- E. Doublis, Anschluss an den Bericht vom 23 v. Mts. Jr. No. 142, Jr. No: 163 A.Ic. Smyrna, den 1 April 1922.
- E. Doublis, Jr. No 142. A.Ic, in: PAAA, R 78526, Smyrna, den 23 März 1922.
- E. Doublis, Jr. No 173, Anschluss an den Bericht vom 1. D.Mts.-Jr.No 163, Smyrna, den 7 April 1922.
- E. Doublis, Jr. No 178.A.Ic. im Anschluss an den Bericht vom 7. d.Mts.-Jr.No 173, Smyrna, den 13 April 1922.
- J. Nr. 293.A Ic. Anschluss an den Bericht vom 1. v.Mts-Jr.No: 211. Smyrna, den 8 Juni 1922.

Fransızca Belgeler

- Dr. Psaltoff, Dr. Ténékides, Dimas, "Appel a la population Micrasiatique", Anlage zum Bericht vom 1.4.1922, No: 163.
- Dr. Psaltoff, Dr. Ténékides, Dimas, "Organisation Micrasiatique" Anlage zum Bericht vom 1.4.1922, No: 163.
- Le Comité Exécutif de la Défense Hellénique Micrasiatique, "Général Papoulas-Athènes".
- "ECOS- Organisation Micrasiatique", Anlage zum Bericht vom 1.4.1922, Jr.No 163.
- "Organisation Micrasiatique. Le mémorire envoyé aux membres de la Conférence Orientale", *La Reforme*, No: 39, İzmir, 23 März 1922.
- "Son Excellence Président Poincaré-Paris".

Le Comité de Défense Hellénique Micrasiatique, "Appel au peuple Américain", zum Bericht vom 7 April 1922 Jr. No 173.

Le Comité de la Défense Hellénique Micrasiatique, Anlage zum Bericht vom 13 April 1922, Jr. No 178.

Le Comité de la Ligue des Hellenocatheliques, "A sa Sainteté le PAPE PIE XI, Rome-Vatican", Anlage zum Bericht vom 13.4.22, Jr. No178, Smyrna, le 10 Avril 1922.

İngilizce Belgeler:

W. A. Lloyd, Jr. No 178, Constantinople, 4 April 1922.

Latince Belgeler:

"Le Saint-Siège et la D.N.H.M. Sanctissime Patri. Pio Undecimo Summo Ecclesiae Catholicae Pontifici", Anlage zu Bericht vom 8. Juni 1922, J. No: 293.

II. Süreli Yayınlar

Hâkimiyet-i Milliye

III. Kitaplar

ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal, *Nutuk*, Kaynak Yayınları, Ankara, 2015.

CİHANGİR, Erol, *Papa Eftim'in Muhtıraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi*, Turan Yayıncılık, İstanbul, 1996.

KİTSİKİS, Dimitri, *Yunan Propagandası*, Meydan Neşriyat, İstanbul, 1963(?).

RENÇBERLER, Özgür, *Küçük Asya Felaketi'nin Yunan Siyasetine Etkisi 1919-1922*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

IV. Makaleler

ÇAKIR, Gül, "Millî Şef Dönemi Ulusal Basınında İnönü Zaferlerinin Yıldönümleri (1938-1950)", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 21, Özel Sayı, 2021, ss. 175-190.

ÇAYKIRAN, Güzin, "Millî Mücadeleye karşı Rum-Ermeni Ortak Hareketi ve Yunanistan'a Destek Faaliyetleri (1918-1922)", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 32, 2020, ss. 95-120.

- ERDEM, Nilüfer, "Anadolulu Rum Kadınlar Savunma Örgütü ve Faaliyetleri", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, Aralık 2020, ss. 331-361.
- ERDEM, Nilüfer, "Yunan Kaynaklarına Göre 1922 Yılında Batı Anadolu'da Otonom Devlet Kurmaya Yönelik Faaliyetler", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: XIV, Sayı: 29, 2014, ss. 97- 140.
- FIRAT, Melek, "Yunanistan'ın Dış Politikası ve Megali İdea", *Türk Dış Politikası*, Cilt I. 1919-1980, Ed. Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 180.
- FIRAT, Melek, "Yunanistan'la İlişkiler: Yunanistan'ın Anadolu'daki Amaçları ve Millî Mücadelenin Doğuşu (1919)", *Türk Dış Politikası*, Cilt I. 1919-1980, Ed. Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 178-193.

Extended Abstract

The one-year period between the Battle of Sakarya (23 August - 13 September 1921), when the advance of the Greek army in Anatolia was halted, and the Great Offensive (26 August - 9 September 1922), which completely ended the occupation of Western Anatolia, was a period of anxious waiting for the Anatolian Greeks. The withdrawal of the French army from the occupied territories after the Treaty of Ankara (October 20, 1921) spread rumors that the Greek army would end the occupation and leave Anatolia. These rumors caused great concern among the Anatolian Greeks.

Consequently, a group of people from the Anatolian Greek community came together in Izmir in October 1921. Members of this group included Metropolitan of Smyrna Chrysostomos, Dr. Psaltoff, Sokratis, Solomonidis, Ioakimidis, Dulgeridis, Hariatis, Lambru and Evripeos, an inspector from the department of internal affairs of the Greek administration of Izmir. They founded an organization called *the Hellenic Defense of Asia Minor* (Elliniki Mikrasiatiki Amina (EMA) / Organisation Micrasiatique). During this period of uncertainty and anxiety the aim of the organization was to lobby the Entente Powers, to support the Greek army in the places it occupies, to create a resistance and rebellion against the Turkish army by organizing local Greek people, to establish an autonomous Anatolian Greek state.

The EMA's lobbying efforts to win the support of the Western Entente states and the Western Christian public opinion gained momentum from February 1922 onwards. During this time, the Greek press also reported on this organization and the general situation in Anatolia. Meanwhile, EMA leaders recognized that Greece was struggling with governmental crises and economic crises, and could not address the problems of the Anatolian Greeks. Thus they quickly decided to take the initiative. In order to quickly win the support of the Entente States, EMA delegations were formed and sent to London and Paris to share the problems and expectations of the Anatolian Greeks. In addition, letters were sent to the Greek government and parliament, to General Anastasios Papulas, the commander-in-chief of the invading Greek armies in Anatolia, to the governments and parliaments of the United States, France and England, as well as to the Anglican Church of England and the Catholic Church of the Vatican.

This study is based on German, French, English and Italian documents from the German Foreign Office Political Archive. It reveals the lobbying activities of the Hellenic Asia Minor Defense Organization, to change the public opinion of the Entente Powers and the Western Christian.